

ПРАВА НА ВОЛЮ

№8 (251)
2009

Праваабарончы бюлетеңь

Галоўнае – дэмакратыя і захаванье правоу чалавека

Лідэры беларускай апазіцыі перадалі кангрэсменам свой план дэмакратызацыі Беларусі. Сустрэча адбылася 16 красавіка ў Вільні. На ёй прысутнічалі былы кандыдат у прэзідэнты Аляксандр Казулін, старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька, намеснік старшыні Партыі БНФ Вінцук Вячорка, намеснік старшыні руху "За Свабоду" Віктар Карніенка, сустаршыня аргкамітету па стварэнні партыі "Беларуская хрысьціянская дэмакратыя" Віталь Рымашэўскі, старшыня БАЖ Жана Літвіна.

Дэлегацыя Кангрэсу ЗША, якую ўзначальвае Шэлі Берклі, была прадстаўленая чатырма чальцамі Кангрэсу ад Дэмакратычнай партыі і трymа – ад Рэспубліканскай партыі.

"У нас адбылася засікаўленая гутарка пра сітуацыю ў Беларусі, – сказаў Лябедзька. – Мы перадалі кангрэсменам наш план па дэмакратызацыі Беларусі, так званую дарожную карту".

Беларускія ўдзельнікі ўзънялі пытаньне пра палітвзынню, палітневыязных, гвалтоўныя прызыў у армію маладых людзеў, якія не павінны па медыцынскіх паказаннях служыць, а таксама пра тое, як ім бачыца ўдзел амерыканцаў у дыялогу з беларускімі ўладамі, перадае сайт isrb.org.

"Мы за тое, каб была ўраатлантычная кааліцыя па беларускім пытаныні, каб у Менск прыяжджалі сумесныя дэлегацыі, у якія ўваішлі б прадстаўнікі і Дзярждэпартаменту, і Еўрапейскай Камісіі, – сказаў Анатоль Лябедзька. – І, магчыма, было бы карыснымі стварыць сумесную групу, у якую ўваішлі б дэпутаты з Еўрапарламенту і Кангрэсу ЗША. Прынамсі, для нас гэта дастатковая важна. Мы казалі пра Акт падтрымкі дэмакратыі ў Беларусі, пра неабходнасць працягну дзеяньня такога дакументу, які вызначае палітычны і прававы калідор, на якім і засноўваецца пазіцыя ЗША ў дачыненіі да Беларусі".

На словаах лідэра АГП, прадстаўнікі Кангрэсу ЗША адзначылі, што "не чакаюць нікіх пераменаў у пазіцыі Вашынгтону ў дачыненіі да Беларусі". Яны сказалі, што для ЗША галоўнае – гэта дэмакратыя і захаванье правоу чалавека. І з гэтай пазіцыі Вашынгтон сыходзіць на будзе", – паведаміў Лябедзька.

Праваабарончыя матэрыялы
можна таксама прачытаць
на сایтах: www.spring96.org;
www.charter97.org; www.baj.ru

Менск, 16 красавіка 2009 году.

Подла, цынічна, жорстка...

Дзейнічалі амапаўцы пры разгоне акцыі Салідарнасці 16 красавіка

16 красавіка ў Менску была жорстка разагнаная акцыя салідарнасці з палітвзыннямі. Людзі, якія выйшлі на Каstryчніцкую плошчу, былі зьбітыя супрацоўнікамі АМАПу.

На Каstryчніцкую плошчу ў Дзень салідарнасці выйшлі калі сотні актыўістуў апазіцыі, каб запатрабаваць ва ўладаў вызваленія вязнамі сумлення.

У акцыі прымалі ўдзел актыўісты грамадзянскай кампаніі "Еўрапейская Беларусь", Маладога Фронту, "Маладой Беларусі". На плошчу таксама прыйшлі

лідэр "Еўрапейскай Беларусі" Андрэй Саньнікаў, старшыня Партыі БНФ Лявон Баршчэўскі, лідэр Маладога Фронту Зыміцер Дашкевіч, сустаршыня партыі "Беларуская хрысьціянская дэмакратыя" Павел Севярынец, лідэр "Маладой Беларусі" Артур Фінькевіч, актыўісты "Еўрапейскай Беларусі" Павел Юхневіч, Максім Вінлярскі, Аляксандр Астрошчанкаў, ўдзельнікі "Працэсу 14-ці" Арцём Дубскі, Максім Даушук, Антон Койпіш і іншыя.

Дэмантранты трымалі партрэты

(Працяг на стар. 7)

"Наша Вясна" ...ізноў без рэгістрацыі

Заснавальнікі "Нашай Вясны" 19 красавіка падалі скаргу ў Вярхоўны суд Рэспублікі Беларусь на рашэнне Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь. 21 красавіка Вярхоўны суд пачаў разгляд скаргі заснавальніку ГПА "Наша Вясна" на адмову ў рэгістрацыі аўтаданніня. Прадстаўніком прокуратуры ў судзе зьяўляеца Уладзімір Ляўданскі. На пачатку судовага працэсу заснавальнікі "Нашай Вясны" заявілі трох хадайніцтв: аб азнямленні з матэрыялам судовай справы, аб дольце ў якасці сведек сузаснавальніку праваабарончага аўтаданніня Уладзіміра Малея і Віталя Ругайны, а таксама Алеся Бяляцкі прасіў аб правядзеніі працэсу на беларускай мове. Усе трох хадайніцтвы суд задаволіў.

Падчас судовага паседжання былі заслушаныя тлумачэнні заяўнікаў Алеся Бяляцкага, Валянціна Стэфановіча і Уладзіміра Лабковіча. Яны адказалі на пытанні прадстаўніка Міністру Аляксандра Харытона і сдэздзі Вярхоўнага суда Ігару Мільто.

22 красавіка Вярхоўны суд Рэспублікі Беларусь пакінуў без задавальнення скаргу заснавальніку ГПА "Наша Вясна" на рашэнне Міністэрства юстыцыі аўтадове ў рэгістрацыі. Судзьдзя Вярхоўнага суда Ігар Мільто прыйшоў да высновы, што Міністэрства юстыцыі слушна адмовіла ў рэгістрацыі праваабарончаму аўтаданніню, паколькі мегі месца недакладнасці ў сьпісах заснавальніку, а ў пратаколе ўстаноўчага сходу ня быў зафіксованы механізм абраныя старшыні і сакратара сходу. Апроч таго, ў плацёжным дакументе аўтадове дзяржаўнай

пошліны адсутнічала назва арганізацыі. Усе астатнія падставы, якія вылучылі раней Міністэрства, аргументуючы сваё рашэнне, Вярхоўны суд даў нагоду не прыняць і палічыць іх юрыдычна неправамоцнымі.

Суд адзначыў, што аргумент заяўнікаў аўтадове ў тым, што вышэйказаныя недахопы маглі быць выпраўленыя ў прадстаўнікамі, паколькі прадстаўленыне аўтэрміноўкі ў рэгістрацыі зьяўляеца правам, а не абавязкам рэгіструючага органа.

Вярхоўны суд таксама адпрачыў аргументы прадстаўніка Міністру, які сцьвярджаў, што ўстаноўчы сход "Нашай Вясны" ня мог адбыцца, бо памяшканыне штаб-кватэры АГП для яго "засеснае".

Адзін з сузаснавальнікаў ГПА "Наша Вясна", праваабаронца Валянціна Стэфановіча заявіў, што "праваабаронцы ня згодныя з такім рашэннем Вярхоўнага суда і будуть аблкарджаць яго ў парадку нагляду на імя старшыні Вярхоўнага суда.

Валянцін Стэфановіч зазначыў: "Мы ня згодныя з гэтым рашэннем, паколькі у частцы 3 арт. 15 Закону РБ "Аб грамадзкіх аўтаданнінях" утрымліваецца дакладны і вычарпальны пералік падставаў для прыняцця рашэння аўтадове ў рэгістрацыі грамадзкага аўтаданніня. Пры стварэнні ГПА "Наша Вясна" намі не было дапушчана парушэння, якія выкладзеныя у частцы 3 арт. 15 Закону РБ "Аб грамадзкіх аўтаданнінях". Адпаведна, рэгіструючы орган мусіць прадстаўвіць аўтэрміноўку для выпраўлення аўтадачных недахопаў.

Трэба дадаць, што права, а не абавязак Міністэрства юстыцыі ў прадстаўленыні аўтэрміноўкі ў дзяржаўнай рэгістрацыі, на практицы азначае, што такая аўтэрміноўка прадстаўляеца па прынцыпе "падвойных стандарттаў". Гэта і пачывердзіў у судовым працэсе прадстаўнік Міністру А. Харытон, які заявіў, што заснавальнікі ГПА "Наша Вясна" наўмысна ўчынілі памылкі ў рэгіструючых дакументах, што і сталася прычынай непрадастаўлення Міністрам аўтэрміноўкі для іх выпраўлення.

25 красавіка адзін з заснавальнікаў Грамадзкага праваабарончага аўтаданніня "Наша Вясна" юрист Уладзімір Лабковіч падаў у Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь дакументы на рэгістрацыю. Нягледзячы на працоўны дзень, кабінет аддзелу грамадзкіх аўтаданніняў быў зачынены, і дакументы былі аддадзены ў канцылярию міністэрства.

У выпадку чарговай адмовы ў рэгістрацыі праваабаронцы прынялі рашэнне больш не зъвяртати ў Міністру для рэгістрацыі свайго аўтаданніня.

"Калі дзяржава ў асобе Міністэрства юстыцыі не гатовая, ня хоча ці ня можа рэгістраваць праваабарончыя арганізацыі, то гэта застаецца праблемай самой дзяржавы. Праваабарончай дзейнасцю мы можам займацца і без дзяржаўнай рэгістрацыі. Гэта нашае законнае права, гарантаванае нам Канстытуцыйяй краіны і міжнароднымі нормамі ў галіне правоў чалавека", – адзначыў сузаснавальнік "Нашай Вясны" Валянцін Стэфановіч.

Грубае парушэнне свабоды асацыяцыяў

Заява Міжнароднага Фонду па абароне праваабаронцаў Front Line

Front Line занепакоены рашэннем Вярхоўнага суда Рэспублікі Беларусь ад 22 красавіка 2009 году пакінуць у сіле папярэднє рашэнне Міністэрства юстыцыі аўтадове ў рэгістрацыі праваабарончай арганізацыі "Наша Вясна". "Наша Вясна" – гэта новая назва праваабарончага цэнтра, раней вядомага як "Вясна", які быў ліквідаваны Вярхоўным судом па запатрабаванні Міністэрства юстыцыі 28 Лістапада 2003 году. Праваабарончы цэнтр "Вясна" – адна з самых актыўных беларускіх праваабарончых арганізацый, якая суперфылізуеца на абароне і пралагандзе палітычных і сацыяльных правоў.

26 студзеня 2009 году праваабарончая арганізацыя "Наша Вясна" падала дакументы на рэгістрацыю ў Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь. 22 красавіка 2009 году заяўка была адхіленая. Front Line хоча падкрэсліць, што ў Беларусі існуе ўсяго адна афіцыйная зарэгістраваная праваабарончая арганізацыя – Беларускі Хельсінскі камітэт. Паводле артыкулу 193-1

беларускага Крымінальнага кодэкса, "незаконная арганізацыя дзейнасці грамадзкага аўтаданніня, рэлігійнай арганізацыі або фонду або удзел у іх дзейнасці" караецца арыштам на тэрмін да шасціццаці месяцаў або пазбаўленнем волі на тэрмін да двух гадоў. 15 красавіка 2008 году Рэзалюцыяй №1606 Парламенцкая асамблея рады Еўропы стала на бок Камітету ААН па правах чалавека адносна ліквідацыі "Вясны" і заклікала беларускія ўлады "адмінінц... артыкул 193-1 Крымінальнага кодэкса, які прадугледжвае крымінальную адказнасць за дзейнасць незарэгістраваных аўтаданніняў". Аднак гэтыя рэкамендацыі не былі выкананыя, і іншыя няўрадавыя арганізацыі Беларусі працягваюць змагацца за афіцыйны статус.

25 красавіка 2009 году "Наша Вясна" ў трэці раз падала дакументы на рэгістрацыю, але праваабаронцы вырашылі, што ў выпадку адмовыяны больш ня будуть зъвяртатцца ў Міністэрства юстыцыі.

Front Line лічыць, што адмова

ў рэгістрацыі праваабарончай арганізацыі "Наша Вясна" зъяўляеца грубым парушэннем свабоды асацыяцыяў, гарантаванай беларускай Канстытуцыйяй і міжнароднымі дамовамі ў галіне правоў чалавека, у прыватнасці Міжнародным Пактам аб грамадзянскіх і палітычных правах.

Front Line заклікае беларускія ўлады:

- Перагледзець рашэнне Міністэрства юстыцыі аўтаданніня "Вясна" або зарэгістраваць новую праваабарончую арганізацыю "Наша Вясна";

- Адмінінц... папраукі ў Крымінальны Кодэкс №71-3 ад 15 снежня 2005 году, у прыватнасці артыкул 193-1, які прадугледжвае крымінальную адказнасць за дзейнасць незарэгістраваных аўтаданніняў;

- Гарантаваць беларускім праваабаронцам магчымасць выконваць сваё законную праваабарончую дзейнасць бяз страха перад магчымым пераследам, без аніякіх абмежаванняў, уключаючы судовы пераслед.

"Съяротнае пакаранье – гэта варварства"...

Съяротнае пакаранье не забаронена міжнародным правам, больш за тое – Міжнародны пакт па грамадзянскіх і палітычных правах дазваляе яго выкарыстоўваць за найбольш цяжкія злачынствы. Між тым ва ўсім съвеце назіраеца ўстойлівая тэндэнцыя адмены выключнай меры пакаранья. У Беларусі такую кампанію абвясцілі праваабаронцы. З адным з яе ініцыятараў – Валянцінам СТЭФАНОВІЧАМ гутарыць карэспандэнт www. Euramost.org.

– На рэферэндуме 1996 году пытаўніне пра съяротнае пакаранье было вынесена на абл меркаванье, і беларуская грамадзкасць большасцю галасу выказалаася за захаванье выключнай меры пакаранья. Разам з тым пытаўніне адмены съяротнага пакаранья ці ўведзенія мараторыю на яго выкананье застоецца актуальным. На вашую думку, чаму дзяржава не зацикаўленая ні ў адмене съяротнага пакаранья, ні ў яго шырокім грамадzkім абл меркаванью?

– Мне складана адказаць, чаму дзяржава не зацикаўленая ў адмене съяротнага пакаранья ў прынцыпе, бо на сёняня мы чуем выказваныні розных службовых асобаў, адно з апошніх – новага сылікера Палаты прадстаўнікоў Андрэйчанкі, які сказаў, што Беларусь падышла да таго этапу, калі магчымы ўвядзеніе мараторыю на съяротнае пакаранье. Больш актыўна прадстаўнікі ўлады началі пра гэта казаць у апошні час, і падыходзяць да яго ў нейкім сэнсе з кан'юнктурных пазіцыяў, таму што ўлады відавочна нацэленыя на сяброўства ў Радзе Еўропы. А між тым, Беларусь зьяўляецца, бадай, адзінай краінай Еўропы і постсавецкай прасторы, якая не ўхаўдаўціць у Раду Еўропы, а адно з патрабаваныніяў сяброўства ў арганізацыі – увядзеніе мараторыю на съяротнае пакаранье. Пытаўніне з пункту гледжання каштоўнаснага, гуманістычнага, цывілізацыйнага пра сутнасць съяротнага пакаранья ўлады не закранаоць, і адпаведнай дыскусіі ў грамадзстве таксама няма. Чаму гэта так? Я мяркую, што на гэта ўплывае агульная сітуацыя: улады ў прынцыпе не любяць, каб народ нешта абл мяркоўваў. Яны лічачь магчымым прадстаўвіць насельніцтву нейкую дазаваную інфармацыю, ці дэзінфармацыю, ці прапаганду, але такога адкрытага абл меркаванья ў грамадзстве балючых тэмай і нават нейкіх побытавых пытаўніяў – улады на хоцуць. А tym больш пытаўніяў, якія носяць пэўны палітычны падтэкст. Съяротнае пакаранье таксама можна аднесці да такога кшталту праблематыкі.

– Чаму кампанія "Праваабаронцы супраць съяротнага пакаранья" абвешчана менавіта зараз?

– Насамрэч, мы, праваабаронцы, са свайго боку неаднаразова падкрэслівалі, што Беларусь зьяўляецца адзінай краінай у Еўропе, якая

практыкуе съяротнае пакаранье, і ўпэўненая, што час для ўвядзенія мараторыю ў краіне сапраўды настай. Мы лічым, што ў 21 стагоддзі съяротнае пакаранье – гэта варварства, і вельмі спадзяемся, што ў гэтым годзе Беларусь далучыцца да зоны, свабоднай ад съяротнага пакаранья. А кіраўнікі краіны на тое і кіраўнікі, што мусяць кіравацца ў сваіх дзеяньнях, сваіх поглядах не эмоцыямі, як гэта часта робяць звычайнія людзі. Бо калі казаць пра тое, што на рэферэндуме большасць насельніцтва прагласавала за падтрымку съяротнага пакаранья, то трэба адзначыць, што большасць апытанаўніяў у краінах Еўропы і Еўрасаюзу таксама паказвае, што людзі выказваюцца за аднаўленыне інстытуту съяротнага пакаранья. Але ж людзі кіруюцца эмачынімі памікненіямі, помстай, а кіраўнікі дзяржавай – гэта эліта, і яны павінны адбірацца якраз на пазіцыі гуманістычнай, цывілізацыйнай, яны мусяць разумець, што жыцьцё чалавека зъяўляецца найвышэйшай каштоўнасцю, і ніхто ня мае права яго адбіраць, нават ад імя дзяржавы.

– На вашую думку, наколькі пажыцьцёвае пакаранье зъяўляецца больш гуманім, бо ў нашай краіне перагляд такіх справаў маляверагодны, людзі цалкам губляюць усялякі наядзе і, магчыма, у такім стане съмерць палічылі б за ласку? Нават калі ўявіць, што таго асуджанага выпусцілі, ён быў бы абсалютна неадаптаваны да звычайнага жыцьця.

– Гэтае пытаўніне даволі шырокое – пытаўніне ўсёй пенітэнцыярнай сістэмы і яе рэформы, і яго варта перглядаць у комплексе, бо з турмай увогуле людзі выходзяць малаадэватыўнымі і ня могуць адаптавацца да звычайнага жыцьця па аўктыўных і суб'ектыўных прычынах. Ня трэба забываць, што ўмовы ўтрыманья ў беларускіх турмах далёкія ад ідэальных, і асуджаныя знаходзяцца ў вельмі жорсткіх умовах. Тому тут варта гаварыць і пра паляпшэнне ўмоваў ўтрыманья, і пра будаўніцтва новых турмай, якія б адпавядалі міжнародным стандартам, і г. д. Але я лічу, што пажыцьцёвае зъяўляеньне значна гуманнейшае, чым забойства чалавека, і шмат якія даслыedаваныні паказваюць, што ў любым выпадку асуджаныя трymаюцца за жыцьцё, яно вельмі дарагое чалавеку, спрацоўвае такі, можна сказаць, жывёльны

Валянцін СТЭФАНОВІЧ.

інстынкт самазахаванья. Акрамя таго, пажыцьцёвае зъяўляеньне дае магчымасць рэабілітацыі чалавека, калі ён быў вымушаны прызнаць сваю віну ва ўзынені злачынства. Калі б ён быў расстряляны – выправіць судовую памылку было б проста немагчыма... Мы не гаворым, што мы баронім злачынцаў, забойцаў, якія ў сваю чаргу пераступілі рысу і забралі жыцьцё іншага чалавека. Яны мусяць адказаць за свае злачынстваў у адпаведнасці з законам, але, паўтаруся, што мы мусім зыходзіць з пункту гледжання гуманнасці і гуманізму.

– Вы прывялі прыклад са Злучанымі Штатамі Амерыкі. Вядома, што ў гэтай дэмакратычнай краіне законы 38 з 50 амерыканскіх штатаў прадугледжаюць съяротнае пакаранье і, такім чынам, даюць падставы гаварыць пра парушэнні правоў чалавека. Асабліва, скажам, на БТ?

– Трэба сказаць, што калі мы гаворым "дэмакратычны", "дэмакратычнасць", – мы маем на ўвазе ўсё ж вельмі шыроке паняцьце. Мы можам прывесці шмат прыкладаў дэмакратычных краінаў, дзе існуе інстытут съяротнага пакаранья: Японія, ЗША і яшчэ шэраг некаторых краінаў. Калі глядзець у вузкім сэнсе, то дэмакратычнасць – гэта інстытуцыі фармаваныя улады, безумоўна, выкананьне грамадзянскіх і палітычных прав. Аднак правы чалавека парушаюцца ў любых краінах, і задача праваабаронцаў – змагацца за тое, каб яны не парушаліся... І амерыканскія праваабаронцы таксама змагаюцца за тое, каб было спынена съяротнае пакаранье, яны праводзяць пікеты ў дзень выканання прысуду з патрабаваннем гэтага не рабіць. Але мы мусім кіравацца тым, што жывем у Еўропе, якая зъяўляецца кантынентам, свабодным ад съяротнага пакаранья, бо Еўропа вызначыла гэта як цывілізацыйны свой шлях, і таму мы павінны далучыцца да гэтай сям'і еўрапейскіх народаў, да еўрапейскай цывілізацыі.

"Апошні кат у Еўропе"

Съяротнае пакаранье ў Беларусі: аналіз за 2008 год

На дадзены момант Беларусь засталася апошнім дзяржавай у Еўропе, дзе выносяцца і прыводзяцца ў выкананыне съяротныя прысуды. Пасыль адмены съяротнага пакарання Узбекістанам з 1 студзеня 2008 году наша краіна засталася апошнім з дзяржаваў на постсавецкай прасторы, якая прымяняе дадзены від пакарання.

Характэрны зоўчыні сітуацыю з прымененнем съяротнага пакарання ў Беларусі, старшыня Вярхоўнага суда Валянцін Сукала называе практычным дзеяньнем мараторыю. На прэс-канферэнцыі 9 верасьня ён заявіў, што "съяротныя прысуды выносяцца надзвычай рэдка, і мы падышлі да практычнага мараторыю і психалагічна гатовыя да гэтага, калі рашэнне будзе прынятае на ўзору парламенту і презідэнта".

Па словам старшыні Вярхоўнага суда, у 2008 годзе быў вынесены толькі адзін съяротны прысуд (у 2007 – 4, 2006 – 9, 2005 – 2, 2004 – 2 – аўт.), трэх чалавекі былі асуджаны да пажыццёвага зняволення (усяго пажыццёвое зняволенне на дадзены момант у Беларусі адбываюць 130 чалавек).

Інфармацыю пра вынясеньне ў 2008 годзе ў Беларусі толькі аднаго съяротнага прысуду агучы і міністр унутраных справаў Уладзімір Навумай на прэс-канферэнцыі 10 снежня, называўшы съяротнае пакаранье фактарам стрымлівання пры ўчыненіі асабліва цяжкіх злачынстваў.

Разам з тым з афіцыйных паведамленняў і сродкаў масавай інфармацыі, якія на працягу году асьвятлялі справы, па якіх абвінавачаныя атрымлівалі вышэйшую меру пакарання, вядомыя як мінімум два такія асуджаны.

Так, згодна з інфармацыяй, змешчанай на Інтэрнэт-сайце Генеральнай прокуратуры (<http://prokuratura.gov.by>), 21 сакавіка 2008 году ўступіў у законную сілу прысуд да выключнай меры пакарання, вынесены судовай калегіяй па крымінальных справах Менскага абласнога суда ў адносінах да 21-гадовага ўраджэнца Салігорскага раёну Мікалая Каляды. Асуджанаму інкрымінавалася ўчыненне трох забойстваў, два замахі на забойствы, разбой і хуліганства. Менавіта звесткі пра дадзены прысуд беларускія ўлады паведамілі ў АБСЕ, і гэтая інфармацыя ўтрымліваецца ў даведачным дакументе арганізацыі аб прымянянні съяротнага пакарання за 2008 год. Афіцыйны беларускі бок паведаміў таксама АБСЕ, што замена съяротных прысудаў на больш мяккае пакаранье ў адносінах да асуджаных па працэдуры памілавання ў Беларусі не прымянялася, што азначае, што прысуд у адносінах да М. Каляды быў пакінуты ў сіле.

Аднак таксама вядома, што 20 чэрвеня 2008 году Гомельскі абласны суд да вышэйшай меры пакарання асуздзіў 27-гадовага жыхара Гомелю Паўла Ленага па абвінавачанні ў згвалтаванні і забойстве дзяевіці-гадовага хлопчыка (<http://naviny.by>). У каstryчніку зноў жа па сродкаў масавай інфармацыі стала вядома, што прысуд у адносінах да П. Ленага прыведзены ў выкананыне (www.svaboda.org/content/Article/1328779.html). Інфармацыя пра дадзены прысуд і ягонае выкананыне з афіцыйных крыніцай не паступала, што выклікае непаразуменне і трывогу.

5 лютага ад прэс-сакратара Вярхоўнага суда Анастасіі Цімановіч стала вядома, што прыведзены ў выкананыне прысуд у адносінах да трох лідэроў гомельскай злачыннай групоўкі – Сяргея Марозава, Валерыя Гарбатага і Ігара Данчанкі (Вярхоўны суд двойчы – у сінекі 2006 і каstryчніку 2007 – прыгаворваў С. Марозава і І. Данчанку да выключнай меры пакарання, В. Гарбаты быў асуджаны да расстрэлу ў сінекі 2006 году). Разам з тым слуханыне справаў, звязаных з дзеяньнем "марозаўскай групоўкі" на момант прывядзення прысуду ў выкананыне яшчэ не было скончанае: у студзені 2008 году Вярхоўны суд прыняў да вытворчасці крымінальную справу ў адносінах да Сяргея Марозава і яшчэ трох членаў злачыннай арганізацыі. Хуткасць прывядзення прысуду ў выкананыне выклікае ня толькі зьдзіўленне, але і заклапочанасць. Па адной з версіяў, Сяргей Марозаў быў расстраляны да пачатку судовых слуханьняў (19 лютага) у сувязі з тым, што ён пачаў даваць паказанні на высокапастаўленыя супрацоўнікаў МУС і КДБ, дзякуючы апецы якіх ягоная групоўка беспакарана дзеянічала ў Гомельскай вобласці з 1994 па 2004 гады.

З заклікам адмяніць съяротныя прысуды С. Марозаву, І. Данчанку і В. Гарбатаму асабіста да презідэнта Беларусі ў лістападзе 2007 году звязтаўся старшыня Парламенцкай Асамблеі Савету Еўропы Рэн ван дэр Ліндэн. Ён адзначаў таксама, што ўядзенне мараторыю на съяротнае пакаранье "стала б яўным і рашучым крокам да збліжэння Беларусі з Саветам Еўропы".

Пасыль інфармацыі пра тое, што злачынцы ўсё ж расстраляні, Генеральны сакратар Савету Еўропы Тэры Дэвіс заявіў, што прывядзенне прысуду ў выкананыне – "чарговая праява непавагі, якую ўрад Беларусі адкрыта дэмантструе адносна чалавечых каштоўнасцяў і дасягненняў, якія аўядноўваюць усе єўрапейскія краіны". Тэры Дэвіс адзначаў, што Беларусь – не сябра Савету Еўропы, але зьяўляеца сябрам ААН, і

выкананыне съяротнага прысуду трох грамадзянам краіны супярэчыць літары і духу рэзалюцыі Генеральнай Асамблеі ААН, якая заклікала да сусветнага мараторию на прымененне съяротнага пакарання.

Асуджэнье ў сувязі з захаваннем у Беларусі – адзінай краіне Еўропы – съяротнага пакарання выказвалася ў рэзалюцыях Еўрапарламенту, прынятых 22 лютага і 9 каstryчніка 2008 году. Рэзалюцыя ПАСЕ, прынятая 15 красавіка пасыль амбэркаваннія дакладу аб злоўзвіяннях у сістэме крымінальнага правасудзьдзя ў Беларусі, заклікала беларускія ўлады неадкладна ўвесці мараторый на съяротнае пакаранне.

Найбольшы розгас меў зварот дакладчыка Парламенцкай Асамблеі Савету Еўропы Андрэя Рыгоні на імя старшыні Палаты прадстаўнікоў Вадзіма Папова і старшыні Савету Рэспублікі Генадзя Навіцкага, апублікаваны 14 красавіка ў "Народнай газеце" – афіцыйным выданыні парламенту Беларусі. Спадар Рыгоні ў адкрытым лісце заклікаў кіраўнікоў палат парламенту прадпрыніць усе магчымыя крокі да ўядзення мараторыю на съяротнае пакаранне як прамежкавага кроку ў накірунку да поўнай яго адмены. У звароце падкрэсліваецца: "Кожнае съяротнае пакаранье – гэта ўжо сама па сабе вельмі шмат. Наколькі б жахлевым ні было ўчыненае злачынства, наколькі б бяспрэчнымі ні былі доказы вінаватасці, нішто ня можа апраўдаць забойства чалавека дзяржавай". Андрэя Рыгоні адзначаў, што ведае, што на рэферэндуме 1996 году грамадзяне Беларусі выказаліся за захаваньне выключнай меры пакарання, і настойваў: "Народным павінна быць у аснове сваёй любое рашэнне, але існуюць пэўныя пытанні, па якіх кіраўніцтву краіны варта ўзяць на сябе адказнасць першапраходцаў, якія вядуць за сабой людзей і паказваюць ім шлях. Я прашу вас і Нацыянальны сход Беларусі ўзяць на сябе палітычнае аваязальніцтва, якое будзе гарантаваць, што ніхто больш не будзе пакараны съмерцю ў Беларусі".

Каментуючы зварот А. Рыгоні, старшыня Палаты прадстаўнікоў Вадзіма Папова на прэс-канферэнцыі 17 красавіка адзначаў, што "многія казалі, што не патрэбна друкаваць матэрыял Рыгоні, маўляю, народ абурыцца. Мы надрукавалі. Цяпер давайце паглядзім, як будзе рэагаваць на гэта насельніцтва. Дыскусія будзе ці ня будзе? Як народ да гэтага пастаўіцца? А потым будзем думаць, што рабіць далей".

Фактычна гэта стала першай прапановай за апошнія гады з боку ўлады правесці дыскусію ў грамадзтве па

вострай проблеме. Вадзім Папоў таксама заяўіў, што "надышоў час, каб абмеркаваць пытаныне аб уядзеніні мараторию на съмяротнае пакаранье ў Беларусі. Давайце разам рыхтаваць грамадскую думку дзеля таго, каб сасыпелі ўмовы для прыняцця дадзенага рашэння. Давайце паглядзім, як будзе реагаваць народ на дадзенае пытаныне. Натуральна, з адмены съмяротнага пакаранья не пачнеш. Можа, спачатку мараторый? І тут трэба працягваць працаўца з насельніцтвам. Ну, а як інакш, калі на рэферэндуме 86% (80,44% – аўт.) грамадзянаў Беларусі прагаласавалі супраць адмены съмяротнага пакаранья? Уявіце, дэпутаты прымуць іншае рашэнне. Пра якія права чалавека, пра якую дэмакратыю тады можна казаць, калі б мы падтрымалі Еўропу і выканалі яе просьбу?"

Нягледзячы на гучныя заявы, на працягу году ніякай інфармацыйнай працы з насельніцтвам, ніякіх мерапрыемстваў, накіраваных на зьмену грамадзкага меркаваньня па пытаныні съмяротнага пакаранья, з боку ўладаў не праводзілася.

На працягу 2008 году беларускія ўлады не прадпрыялі рашучых дзеяньняў, накіраваных на адмену ці ўядзенінне мараторию на съмяротнае пакаранье. Дыскусія пад дадзенай проблеме ў асноўным зводзілася да абмеркаваньня перспектываў уступлення Беларусі ў Савет Еўропы і адмены съмяротнага пакаранья як адной з умоваў ажыццяўленення такога палітычнага кроку.

Падчас студзенскай сесіі Парламенцкай Асамблей Савету Еўропы ў Страсбургу старшыня камісіі па заканадаўстве і дзяржаўным будаўніцтве Савету Рэспублікі Наталя Андрэйчык заяўіла, што Беларусь "хоча прасунуцца на шляху да стандартай Савету Еўропы, пра што съведчыць наш намер увесыці мараторый на съмяротнае пакаранье".

У інтэр'ю інфармацыйнаму агентству "Інтэрфакс-Захад" 18 снежня старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу чацвёртага склікання Уладзімір Андрэйчанка заяўіў, што "беларускі ўлады з разуменнем ставяцца да пазіцыі Савету Еўропы і ПАСЕ па съмяротным пакаранні і прыкладаюць неабходныя высілкі для абмежаваньня яго

прымяненіня і поўнай адмены". Пры гэтым адной з перашкодаў для ражучых кроку ў дадзеным накірунку У. Андрэйчанка называў "волю народу, выказаную на рэферэндуме 1996 годзе, на якім больш за 75% (80,44% – аўт.) грамадзянаў выказаліся супраць адмены съмяротнага пакаранья. Але ў прынцыповым плане мы не выключаем магчымасці на пэўным этапе грамадзкага развязця разгледзець пытаныне аб уядзеніні часовага маратория. Поўная ж адмена съмяротнага пакаранья магчымая толькі шляхам правядзення агульнацянальнага рэферэндуму".

Выказаное Уладзімірам Андрэйчанкам меркаваныне пра неабходнасць правядзенія рэферэндуму дзеля ўядзеніння маратория ці адмены съмяротнага пакаранья не адпавядае высновам Заключэння Канстытуцыйнага Суда Беларусі ад 11 сакавіка 2004 году, дзе гаворыцца: "Канстытуцыйны Суд лічыць, што ў сучасных умовах пытаныне аб адмене дадзенага віду пакаранья ці як першым кроку – аб абвяшчэнні маратория на яго прымяненіне можа быць вырашана Кіраўніком дзяржавы і Парламентам". Пры гэтым у Заключэнні адзначана, што рашэнне рэферэндума 1996 году, падчас якога за захаваньне съмяротнага пакаранья ў Беларусі выказаліся 80,44% грамадзянаў, "ня мела абавязковага характару".

Старшыня Вярхоўнага суда Беларусі Валянцін Сукала ў інтэр'ю БелТА 2 чэрвеня таксама адзначыў, што "захоўваць гэтыя від пакаранья ў крымінальным законе надалей ці адмовіцца ад яго – рашэнне знаходзіцца ў кампетэнцыі суб'ектаў заканадаўчай ініцыятывы і парламентарыяў. Што датычыць судовай улады, то мы ніколі не настойвалі на яго захаваньні і лічым, што на дадзены момант склаліся неабходныя перадумовы дзеля разгляду дадзенага пытаныня, хадзьці б у плане абвяшчэння мараторию на прымяненіне гэтай выключнай меры пакаранья".

Адначасова значную гуманізацыю поглядай грамадзянаў Беларусі па проблеме съмяротнага пакаранья адзначаюць сацыёлагі. Так, згодна з дадзенымі нацыянальнага аптытання, якое было праведзенае ў верасні 2008 году Незалежным інстытутам сацыяльна-эканамічных і палітычных

дасыльданьня, за адмену съмяротнага пакаранья ў Рэспубліцы Беларусь выказаліся 44,2% рэспандэнтаў, супраць адмены – 47,8%. Гэта съведчыць пра тое, што спасылкі на дадзеныя рэферэндуму, які адбыўся 12 гадоў таму, на сёньня не адпавядаюць рэальнай грамадзкай думцы і больш выкарыстоўваюцца як апраўданыне нераушчасці ў прынцыці палітычных рашэнняў.

"Апошнім катам у Еўропе" ў сваім гадавым дакладзе, прадстаўленым у траўні 2008 году, назвала Беларусь уплывовая міжнародная праваабарончая арганізацыя "Міжнародная Амністыя". На працягу апошніх гадоў яна неаднаразова з'яўрталася да беларускіх уладаў з заклікам адмовіцца ад выкарыстаньня съмяротнага пакаранья, крытыкуючы як саму наяўнасць яго ў прававой сістэме, так і працэдуру прывядзення прысудаў у выкананье.

Працягваючы працу ў дадзеным накірунку, "Міжнародная Амністыя" заявіла пра арганізацыю ў 2009 годзе шырокай кампаніі, накіраванай на адмену съмяротнага пакаранья ў Беларусі. З мэтай маніторынгу сітуацыі і правядзенія папярэдніх кансультацый з зацікаўленымі бакамі з 22 па 28 кастрычніка Беларусь наведала прадстаўнік арганізацыі Хізер Макгіл. У яе планах сярод іншага было правядзенне сустрэчаў з афіцыйнымі асобамі – прадстаўнікамі МУС, Генпрокуратуры, Міністэрства юстыцыі і Вярхоўнага суда, пра што ў дадзеныя ведамствы былі папярэдне накіраваныя адпаведныя запыты. "Прадстаўнікі ўладных структураў у Беларусі, і ў гэтым былая вялікая зацікаўленасць з майго боку, маглі бы сустрэчацца са мной, каб абмеркаваць пытаныні съмяротнага пакаранья і ягонай адмены. Гэта бы бы прадуктыўны крок наступнага Еўропе. Але пакуль мае спробы засталіся безвыніковымі", – сказала Хізер Макгіл. Сустрэча адбылася толькі з работнікамі Міністэрства юстыцыі, астатнія дзяржаструктуры, спасылаючыся на занятысць кіраўніцтва, сустракацца з праваабаронцай адмовіліся.

Такім чынам, 2008 год на стаў пераломнім для Беларусі ў вырашэнні проблемы съмяротнага пакаранья і далучэнні да єўрапейскай супольнасці, свабоднай ад узаконенага забойства дзяржавай.

Конкурс творчых працаў на тэму съмяротнага пакаранья

У студзені 2009 году ў Беларусі распачалася кампанія "Праваабаронцы супраць съмяротнага пакаранья". У рамках гэтай кампаніі абвяшчаецца конкурс творчых працаў па тэме съмяротнага пакаранья.

Нагадаем, што Беларусь застаецца адзінай краінай у Еўропе і на постсавецкай прасторы, дзе да гэтага часу выконваюць съмяротныя прысуды. А права на жыцьцё зьяўляецца неад'емным правам кожнага чалавека.

Конкурс праводзіцца пад эгідай праваабаронцаў і такіх арганізацыяў, як Беларускі Хельсінскі камітэт, Праваабарончы цэнтр "Вясна", Беларускі ПЭН-цэнтр, Саюз беларускіх пісьменнікаў і ГА "Беларуская асацыяцыя журналістай".

Мэта конкурсу – прыцягненне ўвагі грамадзтва і дзяржавы да проблемы съмяротнага пакаранья ў Беларусі.

Удзельнікам конкурсу прызначаецца выказаць сваё

стайлённе да выключнай меры пакаранья — съмяротнай кары.

Умовы конкурсу:

Творчыя працы па проблеме съмяротнага пакаранья прымаюцца толькі ў электронным выглядзе памерам не больш за 3 друкаваныя старонкі.

Калі ласка, дасылайце свае працы да 25 траўня 2009 году на электронную скрыню nash.konkurs@gmail.com

У лісце павінна быць зъмешчаная контактная інфармацыя, імя і прозывішча аўтара.

Пераможцы конкурсу атрымаюць прызы. А лепшыя працы будуць зъмешчаныя на сайтах арганізатаў і патрапяць у зборнік творчых працаў.

Арганізатары конкурсу пакідаюць за сабой права дзялішча выкарыстаньня конкурсных працаў з указаныем імя аўтара ў асьветніцкай і іншай дзейнасці, скіраванай на прасоўванье і абарону правоў чалавека.

Няма апраўданьня съмяротнаму пакаранью...

Беларусь – апошняя з краінаў Еўропы, дзе працягваюць караць людзей съмерцю. Афіцыйных дадзеных пра прыведзеныя ў выкананьне съмяротныя пакараныні ў Беларусі няма. Аднак, паводле ацэнак міжнароднай арганізацыі Amnesty International ("Міжнародная амністыя"), з 1991 году ў краіне пазбаўленынem жыцьця былі пакараныя каля 400 чалавек.

Amnesty International распачынае кампанію за адмену съмяротнага пакаранья ў Беларусі. Старшыня Беларускага Хельсінскага камітэту Алег Гулак паведаміў, што кампанія ў Беларусі будзе мець як унутраны, так і міжнародны характар.

Дэлегацыя Amnesty International правяла сустэрэчы з намеснікам міністра юстыцыі, прадстаўнікамі Міністэрства замежных справаў, працаўнікамі, журналістамі. З восені Міжнародная амністыя просіць арганізацію сустэрэчу з міністрамі унутраных справаў Уладзімірам Навумавым, бо шраг ключавых пытанняў, якія датычачца адмены съмяротнага пакаранья ў Беларусі, знаходзяцца менавіта ў кампетэнцыі МУС. Станаўчага адказу пакуль не было. З Адміністрацыі презідэнта адказалі, што не маюць часу для такой сустэрэчы.

Дырэктор праграмы па Еўропе і Цэнтральнай Азіі арганізацыі Amnesty International спадарыня Нікала Дакворт адзначае, што Еўропа магла быць тэрыторыяй без съмяротнага пакаранья, калі не Беларусь. Яна зьвяртае ўвагу на той факт, што ў краіне ўсе звесткі пра прыведзеныя ў выкананьне съмяротныя прысуды знаходзяцца за завесай таямніцы. Грамадства ня ведае праўды, што скаже яго адносіны да самога факту. "Расстрэльваюць стрэлам у патыліцу, пры гэтым родзічам не паведамляюць ні час, ні месца пахаванья асуджаных.

Падчас адной з сустэрэчы.

У 2008 годзе Беларусь выканала ня менш за чатыры съмяротныя пакараныні і застаецца адзінай постсавецкай краінай, дзе прымяняеца гэтая кара. Летасць Беларусь пакарала съмерцю больш людзей, чым уся Афрыка, якая знаходзіцца на поўдзень ад Сахары, – там было выканана два съмяротных выракі. Хаця съмяротныя прысуды былі вынесены 362 асобам. Наша статыстыка паказвае, што летасць у съвеце каралі съмерцю семярых чалавек у суткі. Ніводнае з гэтых пакараныні не павінна было быць выканана. Съмяротнаму пакаранью няма апраўданьня і няма месца ў сучасным грамадстве. Amnesty International заклікае ўрад Беларусі неадкладна і без усялякіх адгаворак спыніць прымяненне гэтага пакарання", – заявіла Нікала Дакворт.

Больш за палову беларусаў лічачы съмяротную кару неабходным

элементам у сістэме пакарання. Такія дадзенныя дасыльданыя, прыведзенага ў 2008 годзе Незалежным інстытутам сацыяльна-еканамічных і палітычных дасыльданыяў.

Супрацоўнікі "Міжнароднай амністыі" падкрэсліваюць, што съмяротнае пакаранье – гэта ня толькі кара злачынцу, але і моцнае выпрабаваныне для яго родзічаў. Маці не маюць магчымасці аплакаць сваіх дзяцей, родныя ніколі ня змогуць прысьці на магілу, бо месца пахаванья нікому не называецца. Да таго ж гэта моцная псіхалагічная пакута для асуджанага: часта ён гадамі чакае, што дзьверы яго камеры адчыняцца, і гэта будуць апошнія хвіліны жыцьця.

Эксперт Amnesty International Хізер Макгіл зважае на той факт, што памылкі ў судовай сістэме непазыбежныя, а гэта ставіць пад сумнеў правільнасць пакарання. "Засталося многа працы, каб прывесьці сістэму судовага працэсу да міжнароднага стандарту. Але сур'ёзныя перашкоды перад адменай съмяротнага пакаранья ўжо былі зьдзейсненыя. Вярхоўны суд Беларусі признаў, што съмяротнае паракаранье супярэчыць Канстытуцыі, і презідэнт ці парламент могуць яго адмняніць. Але ў Беларусі статыстыка па пакараннях засакрэчаная. Памылкі могуць быць у любой сістэме, – адзначае Хізер Макгіл. – На мінульым тыдні ў Вялікабританіі вызваліўся з турмы чалавек, які адседзеў 27 гадоў за забойства, якога не рабіў. Мы маєм аналагічныя прыклады ў розных краінах, у тым ліку і ў ЗША. Мы маєм доказы праўбелаў у беларускай заканадаўчай сістэме, што павялічвае рызыку пакарання невінаватых. Таму мы заклікаем беларускія ўлады неадкладна ўвесыці мараторый на съмяротнае пакаранне".

Святлана АЛЕКСІЕВІЧ:

"Ні ў кога з нас няма на гэта права"

Беларуская пісьменніца, лаўрэат Нацыянальнай прэміі крытыкаў ЗША Святлана Алексіевіч, якая цяпер жыве і працуе ў Берліне, падчас прэзэнтацыі свайго чатырохтоміка з хронікі "Галасы Утопіі" на XVI Міжнароднай Менскай кніжнай выставе сустэрэлася з ініцыяタрамі кампаніі "Праваабаронцы супраць съмяротнага пакарання" і падпісала петыцыю, зъвернутую да беларускіх уладаў.

"На працягу 30 гадоў я пішу сваю "чырвоную хроніку", так я называю свой цыкл кніг. Я вельмі многа пішу пра вайну. І сама была ў Афганістане і бачыла, як забіваюць людзей, як забіраюць чалавече жыцьцё... І я заўсёды думала, як людзі жывуць адзін на адзін з той думкай, што яны могуць забіць чалавека, зрабіць справу Бога. Паколькі ні ў кога з нас няма на гэта права.

Гэта старое, дапатопнае вырашэнне чалавечых праблемаў: забіць іншага, таму што ён з табой ня згодны, таму што ён не такі, як ты, або ён зьдзейсніў штосьці страшнае. Я думаю, што наш съвет так і застанецца съветам людзей, якія забівалі да сябе падобных.

Я, вядома, далучаюся да тых, хто хоча наблізіць іншы час, калі ў іншага чалавека нават ня ўзынікне думкі, як сённяня ў нас не ўзынікае думкі зьесьці іншага чалавека, так як людажэрства зынкла з чалавечага жыцьця, так і ня ўзынікне думкі забіць іншага чалавека. Восі тому я стаўлю свой подпіс".

Петыцыю таксама падпісалі дзясяткі іншых вядомых у Беларусі дзеячаў культуры: музыкі, пісьменнікі, прадстаўнікі шоу-бізнэсу...

"Людзей у цывільным" – не здымаць?

16 красавіка Алеся Любянчук у якасці журналіста прысутнічаў у судзе Першамайскага раёну на працэсе па скарзе моладзевага актыўніцтва Зыміцера Хведарука.

Пасля заканчэння судовага паседжання ён браў у Зыміцера Хведарука інтэрв'ю. У гэты момант незнаймыя малады чалавек у цывільным пачаў здымаць іх на аматарскую відэакамеру. На патрабаваньне патлумачыць, з якой мэтай гэта робіцца, альбо спыніць здымкі, ён не адзягаваў.

На словах Любенчука, тады ён узяў сваю відэакамеру і пачаў здымаць незнаймца: "Той занерваваўся, падбег да нас, штурхнуў моцна ад'екты відэакамеры і, дасташы з кішэні рацью, нешта па ёй перадаў. Мы пайшлі адтуль, але літаральна праз некалькі хвілін гэты чалавек падышоў да нас у суправаджэнні супрацоўнікаў міліцыі. Міліцыянт па прозьвішчы Дзядзейка заявіў, што я затрыманы за парушэнне грамадзкага парадку. Я пагадзіўся з ім пайсыці, бо міліцыянт пагадзіў, што ў адваротным выпадку адвядзе мяне сілай", – распавёў сп. Любянчук.

Міліцыянты правялі асабісты дагляд журналіста і склалі два адміністрацыйныя пратаколы. Паводле аднаго, Любенчука вінаваціць у супраціўленні супрацоўнікам міліцыі. Другі пратакол складзены паводле скары незнаймца з відэакамерай, які заявіў, што Алеся Любянчук нібыта кричаў на яго, цягай за вонратку і штурхнуў яго камеру.

Подла, цынічна, жорстка...

(Пачатак на стар. 1)

палітвізальні і зыніклых беларускіх апазіцыянераў, а таксама расьцяжкі "Свабоду палітвізальнім!", нацыянальныя сцягі і сцягі Еўрасаюзу. Праз 10 хвілінай на плошчу прыбылі дзясяткі супрацоўнікаў АМАПу, якія з ужываньнем сілі сталі выцісняць людзей на вуліцу Інтэрнацыянальную. Пры гэтым апазіцыянераў зьбівалі, у іх вырываўся нацыянальныя сцягі і сцягі Еўрасаюзу. Сцягі ЕС амапаўцы кідалі на зямлю і тапталі. Маёр, які камандаваў АМАПам, дэманстратыўна парваў партрэт выкрадзенага ў Беларусі экс-міністра ўнутраных справаў, генерала Юрыя Захаранкі.

Дэманстрантаў выціснілі з Кастрычніцкай плошчы на вуліцу Інтэрнацыянальную, пасля на Янкі Купалы, Максіма Багдановіча і вялі некалькі кіламетраў пад канвоем да завода халадзільнікаў "Атлант". Калі пратэстуючыя пасправавалі зноў вярнуцца на плошчу, іх зноў выціснілі АМАП.

Пратэстуючыя скандавалі: "Ганьба!", "Фашысты!", "Свабоду палітвізальнім!", "Жыве Беларусь!".

"Падчас такіх разгонаў АМАП выкарыстоўвае вельмі подлую і цыніч-

ую дзяжурным аддзяленыні Першамайскага РУУС А. Любенчука сфатаграфавалі і ўзялі ў яго адбіткі пальцаў. Ноч яго пратрымалі ў пастарунку, а раніцай зьбіраліся судзіцы. Аднак у звязку з тым, што Алеся Любянчук запатрабаваў прысутніці свайго адваката, разгляд адміністрацыйнай справы быў перанесены на 21 красавіка.

21 красавіка суд над вольным журналістам, студэнтам Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэту Алесем Любенчуком адбываўся ў кабінцы судзьдзі Юрыя Гарбатоўскага. Таму, хоць працэс і быў адкрытым, але ж трапілі на разгляд справы (а дакладней, адразу дэзвюх – парушэнне грамадзкага парадку і непадпарадкованье супрацоўніку міліцыі) не ўсе ахвотныя. Астатнім прысуду давялося чакаць на калідоры.

Чатыры съведкі з боку абвінавачання і троі – з боку абароны досыць хутка абмалівалі карціну здарэння, якое адбылося 16 красавіка ля будынку суда Першамайскага раёну Менску. Але ж "малонкі" гэтыя атрымаліся рознымі.

Паводле адной з версіяў, атрымлівалася, што Алеся Любянчук увetchары 16 красавіка напаў на чалавека ў цывільным, які здымай людзей на выхадзе з суда, біў па яго камеры, хапаў за адзеньне, а потым яшчэ і аказаў супраціў міліцыянту.

Паводле іншай версіі, гэта невядомы ў цывільным раззлаваўся на Любенчука і адштурхнуў яго, калі

журналіст дастаў сваю камеру і пачаў здымаць незнаймца.

На словах самога Алеся Любенчука, непавагі да прысутных грамадзянаў альбо супрацоўнікаў міліцыі ён не выказваў, а ўсяго толькі – у адказ на здымкі незнаймца – стаў здымаць сам.

Калі съведкі з боку Алеся Любенчука распавядалі адно і тое ж, дадаючы хіба што падрабязнасці, дык съведкі з боку абвінавачання нібыта пабывалі ў чатырох розных месцах.

Невядомы аказаўся "эксьпертам-крыміналістам" Першамайскага РУУС Кірылам Харланам. У судзе ён патлумачыў, што атрымаў заданне ад кіраўніцтва здымаць гарадзкія будынкі, якія, па аператару інфарматыцы, нехта размалёўвае. "Выпадкова ў ад'екту камеры трапілі і людзі ля суда", – тлумачыў сп. Харлан.

Але, як бы съведкі з боку абвінавачання ні "дапамагалі" адвакату Алеся Любенчука, у прысутных мацнела ўпэўненасць, што вагі судовых шаляў схіляюцца не на карысць падсуднага. У выніку незалежнаму журналісту прысудзілі "мінімальны штраф" у 770 тысячаў беларускіх рублёў (22 базавыя велічыні).

Алеся Любянчук зьбіраецца аблікардзіць судовае раешэнне. А таксама даведацца, якім чынам запіс, што падчас інцыдэнту вёў Кірыл Харлан, аказаўся пашкоджаным. Бо менавіта ён мог бы праясніць сітуацыю...

даць і памятаць – усе іхнія дзеяньні фіксуюцца журналістамі на фота і відэа, і гэтыя съведчаныні стануть доказамі супраць іх", – распавёў актыўнік "Ёўрапейскай Беларусі" Аляксандар Атрошчанкай.

Варта нагадаць, што 16 красавіка, у Дзень салідарнасці, у Менску прыехаў міністр замежных справаў Чэхія Карл Шварценберг, які павінен вырашыць пытаныне ўдзелу на саmіце Усходняга партнёрства ў Празе Аляксандра Лукашэнкі.

Мікалай Аўтуховіч абвясьціў галадоўку

Ваўкаўскі прадпрымальнік Мікалай Аўтуховіч, які з 8 лютага 2009 году знаходзіцца ў съледчым ізоляторы па абвінавачанні ў падпале маёмысці, 16 красавіка абвясьціў галадоўку, паколькі лічыць сябе невінаватым. Па словах адваката Паўла Сапелкі, які прадстаўляе інтэрэсы Аўтуховіча, гэта адзіная законная ва ўмовах турмы мера, на якую можа пайсці абвінавачаны, прэтэстуючы супраць беззаконня і самаўпраўнасці съледчых органаў, адсутнасці пракурорскага нагляду за ходам расцьследавання сваёй справы.

Мікалай Аўтуховіч знаходзіцца ў съледчым ізоляторы больш за два месяцы, з 8 лютага 2009 году, па абвінавачанні ў падпале маёмысці ў 2005 годзе. Разам з ім па такім жа абвінавачанні арыштаваны Юры Лявонаў і Уладзімір Асіпенка.

Як паведаміў Павел Сапелка, яго падабаронны ў сваім рашэнні зыходзіў з таго, што ў злачынстве, у якім яго вінаваць, ужо было съледства, людзі асуджаны і аدبываюць пакаранье, а шкода падпрыемлема была кампенсаваная. Тым больш, сваякі абвінавачаных сустракаліся з падпрыемлемі і тыя пасярод дзяржавы, што прэтэнзія яны ня маюць.

Мікалай Аўтуховіч акцэнтуе ўвагу на тым, што на працягу двух месяцаў знаходжання пад вартай з ім не праводзілася нікіх съледчых дзеянняў, ні вочных ставак ні з пасярпелымі, ні са сведкамі абвінавачання, калі такія маюцца. Па словах Мікалая, да яго даходзяць чуткі аб тым, што справа фармуеца не на доказах, а на асабістых здагадках съледства. Дапытваюцца яго знаёмыя, але не па акаличнасцях справы, а з нагоды захоўвання зброі, падрыхтоўкі выбуху ў Гарадзенскай вобласці, зьнішчэння маёмысці. На некаторых съвядкаў аказваеца псіхалагічны ціск, каб яны далі супраць абвінавачаных ілжывыя паказаны.

Мікалай Аўтуховіч мае намер працягваць галадоўку да задавальнення сваіх патрабаваньняў, нягледзячы на то, што стан яго здароўя рэзка пагоршыўся. Дагэтуль не ясна, ці вядуцца нейкія съледчыя дзеянні па яго справе. Пра гэта паведаміў адвакат Павел Сапелка пасля сустрэчы 24 красавіка са сваім падабаронным.

"Я сустракаўся з Мікалаем Аўтуховічам сёньня, на восьмы дзень яго галадоўкі. Гэта, вядома, зынешне ўжо не той Мікалай, якога я ўбачыў у першы дзень, калі ён быў затрыма-

Мікалай Аўтуховіч.

ны. Стан здароўя і агульнае самадучуванне яго значна пагоршыліся. Ён скардзіцца на болі ў сэрцы, на тое, што баляць очы, а да таго ж у яго яшчэ хранічны панкрэатыт. Сам Мікалай кажа, што ён сябе адчувае так, як быццам бы галадае дзён трыццаць. Але ў санчастцы, куды ён цяпер пераведзены, лекі для яго не ўзялі, – распавёў Павел Сапелка.

Нагадаем: са студзеня 2008 году да арышту 8 лютага 2009 году Мікалай Аўтуховіч знаходзіўся дома ў Ваўкаўску пад наглядам міліцыі. За гэты час, па яго сцьверджаньнях, да яго ні разу не прыйшлі съледчыя або ўпайнаважаныя асобы з якімі бы то ні было пытаннямі адносна злачынства, у якім яго зараз абвінавачваюць.

Незалежны суд – гэта не пра Беларусь...

Празмерна мяккі прысуд у дачынені да забойцаў "пухавіцкага падпалышчыка" стварае прэцэдэнт у судовай практыцы і ў чарговы раз съвядчыць пра тое, што Беларусь – не прававая дзяржава, лічыць праабаронцы.

Па словам Алега Воўчака, судовы прысуд у дачынені да забойцаў "пухавіцкага падпалышчыка", верагодна, быў вынесены па ўказаныні ўладаў: "Не выклікае сумніваў, што судзьдзя прымайрашэнне не асабіста, – заяўляе Алег Воўчак. – Гэта палітычнае раашэнне. Яно зынішае і так падарваны імідж беларускай судовай сістэмы і ў чарговы раз даказвае, што ў Беларусі няма незалежных судоў. Прысуд за бойцам "пухавіцкага падпалышчыка" можна паразанаць з прысудамі беларускім палітвзыням. За асабліва цяжкае злачынства, учыненое групай асобаў, суд прызначае меру пакараньня ад 2 да 5 гадоў. А ўзгадайце, як судзілі Аляксандра Казуліна (экс-кандыдат у прэзідэнты Беларусі)? За арганізацыю акцыяў прэтэсту супраць фальсіфікацыі вынікаў прэзідэнцкіх выбараў яго прысудзілі да 5,5 гадоў пазбаўлення волі. Гэта яшчэ раз даказвае, што мы жывем не ў прававой дзяржаве".

Нагадаем, што 14 красавіка Гомельскі абласны суд вынес прысуд чатыром жыхарам вёскі Пухавічы

Жыткавіцкага раёну па справе аб забойстве імі аднавякоўца Мікалая Макарэвіча.

Суд прызнаў чатырох жыхароў Пухавічай вінаватымі ў забойстве па артыкуле 139 частцы 2 КК РБ (забойства, учынене групай асобаў з асаблівай жорсткасцю). Пакаранье па гэтым артыкуле прадугледжвае пазбаўленне волі ад 8 да 25 гадоў, ці пажыццёвае зыняволенне, ці сымяротнае пакаранье. Нягледзячы на цяжкасць учыненага злачынства, Гомельскі абласны суд вынес больш чым мяккія прысуды. Адзін забойца быў асуджаны да 5 гадоў пазбаўлення волі з адбыццём пакаранья ў калоніі ўзмоценага рэжыму, адзін – да 3 гадоў пазбаўлення волі ў калоніі ўзмоценага рэжыму. Двое забойцаў былі асуджаныя да 2 гадоў аблежавання волі.

Суд "зымакчыў" прысуд артыкулам 70 КК (прызначэнне больш мяккага пакараньня, чым прадугледжана за гэтае злачынства). Нагадаем, што 13 красавіка прауктор запатрабаваў асудзіць абвінавачаных на тэрмін ад 8 да 14 гадоў пазбаўлення волі ў калоніі ўзмоценага рэжыму.

Нагадаем, што Аляксандр Лукашэнка асабіста заступіўся за забойцаў, якія ўчынілі "суд Лінча" над "пухавіцкім падпалышчыкам".

Бяз вестак зынілага выклікаюць съвядкам...

Віцэ-ссыпікера Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусь 13-га склікання Віктара Ганчара, зынілага разам з прадпрымальнікам Анатолем Красаўскім у верасьні 1999 году, выклікаюць съвядкам па крымінальнай справе ў Савецкі РУУС Менску.

Як паведаміла жонка палітыка Зінаіда Ганчар, адпаведную позму яна знойшла ў сваёй паштовай скрыні 19 красавіка: "Чытаю: позва выпісаная на імя Ганчара Віктара Іосіфавіча, якому належыць зьяўцца 20 красавіка з 9 да 18 гадзінаў у Савецкі РУУС Менску ў якасці съвядкі. Выклікае съледчы Спрыдовіч Глеб Генадзьевіч. Думаю, гэта па справе аб выбуху 4 ліпеня 2008 году. Але ж гэта – проста зьдзек! – абуреацца жанчына. – Гэта ўвогуле нявиданне таго, што аدبываецца ў краіне. Дзе гэтыя людзі жывуць, каго набіраюць на службу ў міліцыю?

Варта адзначыць, што гэта далёка ня першое паштовае адпрайўленне, адрасавана зынілагу палітыку. Напрыклад, у красавіку 2004 году на адрас, дзе жывіў Віктар Ганчар, прыйшла позва ў суд па справе аб камунальнай плацяжке. І ў адпаведнасці з гэтай позвой, В. Ганчар і яго блізкія павінны былі зъявіцца менавіта ў той суд, які ў сінезні 2002 году прызнаў палітыка бяз звестак адсутным.

Паводле словаў Зінаіды Ганчар, яна расціньвае падобныя выпадкі як адкрытыя зьдзекі і зъбіраеца падаваць скаргу ў суд.